

WIZYTA STUDYJNA W BERLINIE W DNIACH 21-25.09.2015

w ramach projektu „ Coaching and tutoring – w stronę nowoczesnej pracy dydaktycznej”

Zwieńczeniem rocznego projektu „ Coaching and tutoring – w stronę nowoczesnej pracy dydaktycznej” okazał się wyjazd do Niemiec, którego celem nadrzędnym było zapoznanie nauczycieli – językowców, biorących udział w projekcie, z systemem edukacyjnym Berlina jako landu. Nadmienić tu wypada, że Niemcy składają się z szesnastu krajów związkowych tzw. „landów” i każdy z nich posiada suwerenny system kształcenia a nawet własne Ministerstwo Oświaty ((Kultusministerium). Głównym koordynatorem kwestii edukacji oraz uznawania wykształcenia jest KONFERENCJA MINISTRÓW KULTURY I OŚWIATY krajów związkowych, w skrócie KMK. Konsekwencją tego są znaczne różnice w programach nauczania i celach kształcenia w poszczególnych landach. Stąd też wynikało moje pytanie zadane Panu Benno Linne [Beschwerdemanagement w Senatsverwaltung für Bildung, Jugend und Wissenschaft] dotyczące jego opinii na temat sytuacji, w której uczeń, przeprowadzający się do innego landu, musi liczyć się nie tylko ze zmianą podręczników, ale również z całkowitą zmianą organizacji systemu kształcenia. W odpowiedzi usłyszałam, że większość ludzi związanych z oświatą uważa, że lepszym rozwiązaniem byłoby doprowadzenie do centralizacji niemieckiego systemu edukacyjnego jednak partie rządzące (CDU-CSU i SPD) nie są tym zupełnie zainteresowane.

System szkolny w Berlinie obejmuje 12 dzielnic. Rozwój szkolnictwa podąża tu nowymi drogami. Różnorodność, wielokulturowość i otwartość znajduje swe odzwierciedlenie w ofercie szkół. Berliński system szkolnictwa zapewnia gruntowne wykształcenie podstawowe i oferuje bogate możliwości dalszego kształcenia. Uczennice i uczniowie są również wspierani w zależności od uzdolnień w rozwoju muzycznym, językowym i nauk przyrodniczych. Niemiecki system szkolnictwa składa się z różnych poziomów kształcenia. Uczniowie najpierw uczęszczają do szkoły podstawowej, a następnie wybierają odpowiednią dla swych uzdolnień szkołę ponadpodstawową. W Berlinie działa równo 850 szkół publicznych i prywatnych, posiadających szeroki wachlarz profili pedagogicznych. Dużym zainteresowaniem cieszą się specjalne oferty szkolne jak np. dwujęzyczne państwowe szkoły europejskie (przykładem odwiedzana przez nas Staatliche-Europaschule Berlin Deutsch-Polnisch) .

Niemcy to kraj przyjazny migrantom. Całe rodziny decydują się rozpocząć nowe życie w tym kraju co wiąże się oczywiście z rozpoczęciem bądź kontynuowaniem kształcenia. Bardzo ważne znaczenie w takiej sytuacji ma znajomość języka niemieckiego. Dzieci imigrantów mają możliwość, a nawet obowiązek, wzięcia udziału w rocznym kursie tego języka organizowanym przez szkoły (ostatnio zatrudniono 500 nauczycieli do prowadzenia tych kursów dla około 100 000 uczniów)). Dzięki temu wszyscy uczniowie otrzymują równe szanse na osiągnięcie sukcesów.

Szkoła podstawowa (*Grundschule*) zaczyna się, gdy dziecko ma pomiędzy pięć i pół a sześć i pół lat – w zależności w jakim miesiącu się ono urodziło, i trwa 6 lat. Jednakże jeśli dziecko jest wybitnie uzdolnione już po 4 latach może pójść do szkoły średniej pod warunkiem jednakże zdania bardzo trudnego egzaminu. Co mnie zaskoczyło w niemieckim systemie to to, że dzieci już w wieku około 10 lat podlegają, jak bym to mogła nieładnie nazwać, „wstępnej selekcji” na te wybitne, zdolne i mniej zdolne. To właśnie powoduje, że te dzieciaki kierowane są do trzech rodzajów szkół średnich, których to typy dostosowane są właśnie do zdolności intelektualnych uczniów.

I tak, skończywszy szkołę podstawową, dzieci przechodzą do jednego z trzech rodzajów szkół:

- **Hauptschule**(po 10 klasie) - przygotowuje uczniów do edukacji zawodowej i kończy się *Hauptschulabschluss*. Ten rodzaj szkoły jest dla uczniów mniej zdolnych. Absolwenci zazwyczaj zaczynają praktyki (*Lehre*) w rzemiośle ręcznym, które czasem mogą być połączone z nauką w *Berufsschule*.
- **Realschule** (po 10 klasie) - zapewnia szerszy zakres nauczania i kończy się *Realschulabschluss*. Szkoła ta jest przeznaczona dla tych, którzy chcą udać się na praktykę w handlu lub w niektórych zawodach medycznych. Kładzie większy nacisk na naukę matematyki i języków obcych niż na zdolności manualne.
- **Gymnasium**(po 12 lub 13 klasie) – przygotowuje uczniów do kształcenia wyższego i kończy się *Abitur* (odpowiednik matury, stanowiący o możliwości uczęszczania na studia). Jest to najbardziej wymagający rodzaj szkoły, w którym odbywa się 32-40 godzin lekcyjnych w tygodniu i zmusza uczniów do wytężonej pracy w domu.

Uczniowie z maturą mogą się ubiegać o miejsce na uniwersytecie bądź wyższej szkole zawodowej.

W trakcie wizyty w Berlinie mieliśmy okazję poznać system funkcjonowania większości z wymienionych wyżej rodzajów szkół, co pozwoliło mi dostrzec czasami znaczące różnice pomiędzy polskim a niemieckim systemem nauczania. Czy przemawiają one za tym drugim pozwolę sobie poddać to Państwu pod rozwagę.

Co dawało się najbardziej zauważyć w berlińskich szkołach to to, że:

- kładzie się duży nacisk na integrację środowisk uczniowskich, zarówno pomiędzy sobą jak i z nauczycielami (służą temu nawet tygodniowe wyjazdy poza miasto czy tzw. Dni Wędrówki po mieście);
- unika się nauczania indywidualnego, jeśli tylko jest to możliwe dziecka uczęszcza na zajęcia z wszystkimi w klasie;
- orzeczenie o dysgrafii, dyskalkulii, dysortografii itp. Wydaje nauczyciel pracujący w danej placówce, który posiada ku temu właściwe wykształcenie;

- w szkołach podstawowych dąży się do tego, aby zajęcia przebiegały w obecności dwóch nauczycieli najczęściej płci przeciwnej. Jednym z nauczycieli jest n-l prowadzący, podczas gdy drugi jest nauczycielem wspomagającym;
- w większości zajęcia przebiegają w blokach 90-minutowych;
- najważniejsza i mająca największy wpływ na ocenę końcową jest ocena za wypowiedzi ustne bez względu na przedmiot;
- zwraca się szczególną uwagę na ciszę w klasie oraz porządek na ławkach;
- dzieci nie mają zadań domowych i nie mają obowiązku noszenia podręczników do domu, chyba że tego chcą. Każde dziecko ma swoją szafkę na korytarzu, a w klasie swoją półeczkę;
- powodem do dumy, dla berlińskiej oświaty, są szkoły prywatne, których w Berlinie jest 138 i stanowią one znaczną liczbę w stosunku do szkół publicznych, których jest 660;
- w kilku szkołach szczególnie na poziomie średnim odnotowałam brak podręczników do języka angielskiego, nauczyciele korzystają z tzw. „kserówek”, a zajęcia mają bardziej charakter warsztatów aniżeli wykładów;
- w walce ze „spóźnialskimi” realizuje się specjalny program, który polega na tym, że uczeń który spóźnił się na zajęcia, nie jest wpuszczany na lekcję. Materiał przerabiany na lekcji musi zrealizować sam w tzw. „świątlicy”, gdzie przygotowane zostały już wcześniej materiały mu to umożliwiające. Następnie zostają one sprawdzone przez nauczyciela prowadzącego i odnotowane zostaje to w dzienniku;
- dziennik elektroniczny nie jest popularny;
- uczniowie mają podręczniki „niby” za darmo, ponieważ rodzic musi wpłacić ustaloną kwotę 100 euro na rok szkolny, pozostałe koszty ponosi kraj związkowy. Oczywiście rodzice znajdujący się w trudnej sytuacji materialnej są zwolnieni z tej dopłaty (obecnie ok.1/3 rodziców); (nie sprawdzila się wcześniej realizowana idea ”podręczniki za darmo dla wszystkich”☺ ta, którą zaczyna właśnie wprowadzać nasz polski Rząd).
- większość nauczycieli ma wykształcenie uprawniające do wykładania więcej przedmiotów niż jeden, przypuszczam, że wiąże się to z tym, że im więcej przedmiotów może nauczać tym większa jest jego pensja;
- w szkole podstawowej nauczyciel naucza tego, co zleca mu dyrektor bez względu na jego przedmiot wiodący.

Wizytę w Berlinie uważam za udaną nie tylko ze względu na wzbogacenie mojej wiedzy na temat systemu edukacyjnego u naszych „sąsiadów” (chociaż przede wszystkim na ten właśnie fakt) ale również na zdobytą wiedzę na temat funkcjonowania naszych polskich szkół, którą wyniosłam z dyskusji odbywających się wśród nauczycieli – językowców będących uczestnikami tego konstruktywnego i kształcącego wyjazdu studyjnego do Berlina.

Opracowanie: *Izabela Zienkiewicz-*
n-I języka angielskiego w TL Tuchola